

สำนักพระราชวัง พ.ศ. ๒๔๗๘

ครั้งต่อมาเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๔๗๘ ได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรมแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๘ โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้เอง ได้เปลี่ยนฐานะของกระทรวงวัง ลงเป็นทบวง มีฐานะเป็นกรม เทียบเท่าทบวง มีชื่อว่า "สำนักพระราชวัง" และให้อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐมนตรีโดยตรง มีเลขาธิการพระราชวัง (ระดับ ๑๑ เทียบเท่าปลัดกระทรวง) รับผิดชอบในการบริหารราชการ สำหรับกรมในสังกัดก็ยุบลงเป็นกองบ้าง แผนกบ้าง เว้นบางกรมไปสังกัดกระทรวงอื่น เช่น กรมทหารรักษาวังโอนไปสังกัดกระทรวงกลาโหม กรมราชเลขาธิการในพระองค์แยกไปตั้งเป็นทบวงการเมืองอิสระ มีฐานะเทียบกรมเรียกว่าสำนักราชเลขาธิการในพระองค์ และต่อมาเปลี่ยนนามเป็น สำนักราชเลขาธิการ นอกจากนี้ยังได้โอนราชการในหน้าที่ต่าง ๆ อีกหลายหน้าที่ไปสังกัดกรมอื่น เช่น โอนงานในหน้าที่การช่างที่เรียกว่า "กรมวังนอก" ตลอดจนงานที่เกี่ยวกับนาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์ อันได้แก่กองพิณพาทย์หลวง กองดุริยางค์หลวง โขนหลวงและละครหลวงไปสังกัดกรมศิลปากร กระทรวงธรรมการ (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงศึกษาธิการ)

เมื่อได้ยุบกระทรวงวังเป็นสำนักพระราชวังแล้ว ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการตามความจำเป็นและเหมาะสมแก่การปฏิบัติภารกิจหลายครั้ง ในช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๘ ยังทรงพระเยาว์และประทับอยู่ในต่างประเทศ ได้มีการพิจารณาเห็นว่าภารกิจของสำนักพระราชวังมีน้อย ก็ปรับปรุงหนักไปทางตัดทอน ครั้นต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงบรรลุนิติภาวะเสด็จฯ นิวัติมาประทับในราชอาณาจักร ได้ทรงบริหารราชการในฐานะพระประมุขแล้ว รัฐบาลก็เห็นความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มทั้งปริมาณและคุณภาพให้มากขึ้น เพื่อเพียงพอที่จะสนองรองรับพระราชกรณียกิจได้

เมื่อยุบฐานะ "กระทรวงวัง" ลงเป็น "สำนักพระราชวัง" นั้น ตามพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบ ราชการในสำนักพระราชวังและสำนักราชเลขาธิการในพระองค์ พุทธศักราช ๒๔๗๘ ฉบับลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้กำหนดให้มีกองในสังกัด ๔ กอง คือ

๑. สำนักงานเลขานุการ มี ๔ แผนก

- แผนกสารบรรณ
- แผนกหมายและทะเบียน

- แผนกคลัง
- แผนกพัสดุ

๒. กองมหาดเล็ก มี ๓ แผนก

- แผนกกลาง
- แผนกรับใช้
- แผนกชาวที่

๓. กองวังและพระราชพิธี มี ๓ แผนก

- แผนกตำรวจวัง
- แผนกพระราชพิธี
- แผนกพระราชพาหนะ

๔. สำนักงานพระคลังข้างที่ (ไม่มีการแบ่งหน่วยงานในสังกัด)

ในปีพุทธศักราช ๒๔๙๖ ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ ยกฐานะแผนกคลังในสำนักงานเลขานุการขึ้นเป็นกองและแบ่งส่วนราชการสำนักพระราชวังใหม่มี ๕ กอง คือ

๑. สำนักงานเลขานุการ มี ๕ แผนก

- แผนกสารบรรณ
- แผนกหมายและทะเบียน
- แผนกพระราชพิธี
- แผนกพระราชพาหนะ
- แผนกราชูปโภค

๒. กองวัง มี ๓ แผนก

- แผนกตำรวจวัง
- แผนกรักษาพระราชฐานชั้นใน
- แผนกแพทย์หลวง

๓. กองมหาดเล็ก มี ๔ แผนก

- แผนกโยธา
- แผนกรับใช้
- แผนกชาวที่
- แผนกห้องพระบรรทม

๔. กองคลัง มี ๔ แผนก

- แผนกบัญชี
- แผนกเงิน
- แผนกพัสดุ

๕. สำนักงานพระคลังข้างที่

(ไม่มีการแบ่งหน่วยงานในสังกัด)

ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๒ ตามหลักฐานเอกสาร "ทำเนียบหน้าที่ราชการและตำแหน่งของสำนักพระราชวัง (ครั้งที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๐๒" สำนักพระราชวังยังคงมีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น ๕ กองเท่าเดิม มีเปลี่ยนแปลงเฉพาะแผนกในกองมหาดเล็ก โดยรวมแผนกโยธาและแผนกชาวที่เข้าด้วยกัน แล้วแบ่งออกเป็นสองแผนกใหม่ คือแผนกพระบรมมหาราชวัง และแผนกพระราชวังดุสิตรวมกับสองแผนกเดิม คือแผนกรับใช้ และแผนกห้องพระบรรทม เป็น ๔ แผนกเท่าเดิม

ส่วนสำนักงานพระคลังข้างที่นั้น ตามพระราชกฤษฎีกาได้แบ่งส่วนราชการไว้ แต่จากหลักฐานเอกสารดังกล่าวทำให้ทราบว่ามีการแบ่งส่วนราชการเป็นการภายในไว้เช่นกัน คือแผนกผลประโยชน์ แผนกกลาง และแผนกการบัญชี ตามลำดับ ในปี พุทธศักราช ๒๕๑๙ มีพระราชกฤษฎีกาฉบับลง วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๑๙ ให้ปรับปรุงแบ่งส่วนราชการสำนักพระราชวังใหม่ให้มากขึ้นตามภารกิจ และตามความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ซึ่งมีทวีขึ้นเป็นลำดับ โดยกำหนดให้มีกองต่างๆ ในสังกัดเพิ่มขึ้นเป็น ๑๐ กอง ดังนี้

๑. สำนักงานเลขานุการกรม มี ๒ แผนก ๒ งาน

- แผนกสารบรรณ
- แผนกทะเบียน
- งานรักษาเอกสารและห้องสมุด
- งานการเจ้าหน้าที่

๒. กองตุรกรที่ประทับ มี ๗ งาน

- งานตุรกร
- งานสถาปนิก
- งานการเงิน
- งานสาธารณกุศล
- งานส่วนพระองค์
- งานช่าง
- งานโครงการส่วนพระองค์

๓. กองคลัง มี ๕ แผนก ๑ งาน

- แผนกตุรกร
- แผนกบัญชี
- แผนกพัสดุ
- แผนกเงินเดือน ค่าจ้าง บำเหน็จ บำนาญ
- แผนกเงิน
- งานงบประมาณและสวัสดิการ

๔. กองมหาดเล็ก มี ๖ งาน

- งานตุรกร
- งานในพระองค์
- งานมหาดเล็ก
- งานวรภาชน์

- งานมหาดเล็กพิธี
- งานห้องเครื่อง

๕. กองวัง มี ๔ แผนก ๒ งาน

- งานธุรการ
- งานกรมวังประจำที่ประทับ
- แผนกตำรวจตรวจวัง
- แผนกรับรอง
- แผนกพระราชฐานชั้นใน
- แผนกตำรวจหลวงรักษาพระองค์

๖. กองพระราชพิธี มี ๔ แผนก

- แผนกราชูปโภค
- แผนกพิธีการ
- แผนกศุภรัต

๗. กองชาวที่ มี ๕ งาน

- งานพระราชฐานที่ประทับ
- งานพระบรมมหาราชวัง
- งานราชพัสดุชาวที่
- งานพระราชฐานต่างจังหวัด
- งานสวน

๘. กองแพทย์หลวง มี ๒ ฝ่าย

ก. ฝ่ายแพทย์หลวงสวนจิตรลดา

- งานแพทย์
- งานพยาบาล
- งานเภสัช
- งานทันตกรรม

- งานตรวจวิเคราะห์
- งานเอกซเรย์
- งานธุรการและทะเบียน

ข. ฝ่ายแพทย์หลวงพระบรมมหาราชวัง

- งานแพทย์
- งานพยาบาล
- งานเภสัช
- งานตรวจวิเคราะห์
- งานธุรการและทะเบียนแผนกสนมพลเรือน

๙. กองพระราชพาหนะ มี ๔ แผนก

- แผนกรถยนต์หลวง
- แผนกเรือยนต์หลวง
- แผนกช่างเครื่องยนต์
- แผนกพัสดุเครื่องยนต์

๑๐. สำนักงานพระคลังข้างที่

(ไม่มีการแบ่งหน่วยงานในสังกัด)

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๒๙ ได้มีพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการเพิ่มกองในสังกัด สำนักพระราชวังอีก ๑ กอง เป็น ๑๑ กอง คือ กองงานในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการยกฐานะหน่วยงาน ๒ หน่วยงานคือ งานการเจ้าหน้าที่ในสำนักเลขานุการกรมและงานสวนในกองชาวที่ขึ้นเป็นกองการเจ้าหน้าที่และกองบำรุงรักษาอุทยานตามลำดับ รวมทั้งหมด ๑๓ กอง

ปีพุทธศักราช ๒๕๓๗ ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ โดยจัดแบ่งส่วนราชการภายในและระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการให้เหมาะสมกับสภาพงาน โดยยังคงแบ่งส่วนราชการเป็น ๑๓ กอง เช่นเดิม

และปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ ยกฐานะฝ่ายงานส่วน
พระองค์ ในกองธุรการที่ประทับขึ้นเป็นกองงานส่วนพระองค์ รวมทั้งหมดเป็น ๑๔ กอง